

i en relació amb l'objecte de la lingüística, hom podria distingir, ens sembla, entre l'aspecte material del llenguatge i l'aspecte significatiu, propi de les categories gramaticals i de les unitats lèxiques. Aquestes darreres poden ésser independents de la forma i són objecte de la semàntica en el sentit estricte d'aquest mot. L'estudi de les formes significatives és, certament, el veritable camp de la gramàtica, des de les més bàsiques i generals, com són el nom, el temps, etc., fins a les d'un valor més aviat lexicològic, com són els diferents tipus d'adjectius, etc. Respecte al problema concret de les relacions entre morfologia i sintaxi, la posició del Sr. Llorente sembla bastant raonable: la distinció metodològica ha de basar-se, d'acord amb el que dèiem abans, en la dualitat mot/frase.

El llibre del Sr. Llorente, que conté al final una àmplia bibliografia i un índex onomàstic d'autors molt útil, reflecteix una excepcional erudició i un entusiasme encomanadís pels temes que tracta. Només podríem retreure-li una certa manca de mètode i de precisió en alguns casos. Així, potser les diferents posicions respecte a la concepció i la divisió de la lingüística podrien haver estat distribuïdes d'una manera més clara i ordenada. Creiem també que les nombroses cites en alemany haurien d'haver estat traduïdes per motius obvis.

Desitgem sincerament que l'interessant llibre del Sr. Llorente trobi un ample ressò i susciti entre nosaltres la publicació de nous estudis sobre els temes generals de la lingüística, que tant apassionen en alguns països, com al nord d'Europa i als Estats Units, i que tenen — i tindran, sobretot — una extraordinària repercussió en el camp de la investigació positiva i de l'ensenyament.

Josep ROCA i PONS

ANTONIO TOVAR: *Estudios sobre las primitivas lenguas hispánicas*. Buenos Aires, Universidad de Buenos Aires: Facultad de Filosofía y Letras: Instituto de Filología, 1949. 248 pàgs.

El Prof. A. Tovar, llançat des de fa anys a l'estudi lingüístic dels materials epigràfics i d'altres fonts antigues dels pobles primitius de la Península Ibèrica, s'ha proposat, amb aquest llibre, de fer — són paraules seves — «un poco un alto en el camino» (pàg. 7). Era convenient. Dedicat amb passió a aquesta lloable tasca, en l'assoliment de la qual han coincidit nous intents de lectura i interpretació de testimonis antics per diversos estudiosos, així com noves interpretacions sobre la vida i les migracions dels antics pobles la llengua dels quals es tracta d'estudiar, així com, encara, els naturals canvis en la manera de veure els problemes per part del mateix autor del llibre, no hi havia res més procedent que aquest mirar enrera, recapitulant el camí recorregut, reflexionant sobre els passos possiblement donats, si no en fals, almenys no en els llocs que hom ara, des del punt assolit de maduresa, considerava els més justos. Això és aquest llibre de Tovar: l'aplegament de treballs, dipersos per circumstàncies de llur publicació, però concebuts tots d'una manera unitària, i revisant-los, per tal de donar-los la versió més definitiva al moment de llur edició de conjunt. La revisió s'imposava, ultra per allò que hem dit, per la precaució amb què Tovar ha anat treballant, sense voler explicar tots els fets des dels primers instants. L'estat actual dels seus estudis li permet d'afirmar, amb

gran satisfacció seva, que, amb punts de vista potser diferents, la seva obra confirma la d'illustres predecessors seus, arqueòlegs i lingüistes, entre els quals esmenta Manuel Gómez Moreno, que desxifrà, amb intuïció, es pot dir, l'alfabet indígena hispànic.

Segueixen catorze treballs, amb la menció, sota cada títol, del lloc on foren publicats en llur versió primitiva, cosa que ha de permetre, no sols de facilitar les referències, com diu el mateix Tovar, sinó també de veure què ha estat reformat en les versions actuals. Hi retrobem estudis de conjunt sobre els moviments de pobles primitius de la Península (*Sobre la fijación de las invasiones indoeuropeas en España*, 96-118; *Pre-Indoeuropeans, pre-Celts, and Celts in the Hispanic Peninsula*, 194-210), o bé sobre aspectes concrets d'onomàstica, explicables per diverses sedimentacions o contactes amb aquells pobles (*Sobre la estirpe de Séneca*, 148-153; *Sobre los nombres de Divinidades del Oeste peninsular*, 184-193), estudis sobre celtibèric (*Las inscripciones ibéricas y las lenguas de los celtiberos*, 21-60; *Über das Keltiberische und die anderen alten Sprachen Spaniens*, 119-126; *El bronce de Luzaga y las téseras de hospitalidad latinas y celtibéricas*, 168-183), l'ibèric (*Ibérico «eban» 'piedra'*, 61-66), el base, considerat sobretot en si mateix (*Los signos silábicos ibéricos y las permutaciones del vascuence*, 17-20; *Etimología de 'vascos'*, 82-89; *Una explicación del sufijo vasco «-en»*, 90-95), o en relació amb altres llengües peninsulars o més generals (*Sobre el vasco y el celta*, 67-81; *A propósito del vasco «mando y beltz»*, y *los nombres de Indibil y Mandonio*, 154-167), i finalment el seu conegut article sobre influències d'hàbits articulatoris pre-romans sobre la sonorització de sordes intervocàliques (*La sonorización y caída de las intervocálicas y los estratos indoeuropeos en Hispania*, 127-147). Segueixen unes addicions (211-216) sobre punts concrets dels estudis precedents.

En la introducció Tovar assenyala als romanistes, una vegada més, el perill de seguir emprant el concepte de *substrat ibèric*, cosa que raona acompanyament. La llista d'abreviatures bibliogràfiques ens fa veure el nombre de publicacions en què recolzen els sòlids treballs de l'autor. A la fi, uns índexs de fonts epigràfiques (217-224) i de mots estudiats (225-243), completen aquesta refosa d'estudis, publicada tan oportunament.

A. M. BADIA i MARGARIT

Synonimes romans de l'interrogatif «qualis», par BERTIL MALER. Stockholm, [Almqvist & Wiksells Boktryckeri AB, Uppsala], 1949. 124 pàgs. («Studia Romanica Holmënsia», II.)

El treball del Sr. Bertil Maler sobre els sinònims de *qualis*, ben concebut i harmònicament desenrotllat, amb abundant informació sobre totes les llengües romàniques — exempt, per tant, del defecte d'algunes tesis doctorals que teòricament comprenen tot l'àmbit romànic, però de fet es basen en el francès i l'italià —, és una contribució seriosa i fonamental a l'estudi dels interrogatius romànics.

En el capítol I l'erudit suec estudia els sentits de *qua:lis* i adjectius interrogatius afins en les llengües romàniques (fr. *quel*; it. *quale*, *che*; cast. *cual*, *qué*; port. *qual*, *que*; rom. *care*, *ce*; prov. *qual*; reto-rom. *qual*; en són